

הכנסת העשרים וחמש

יוזמת: חברת הכנסת מירב בן ארי

5657/25/פ

הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון – הפצת כרטיסי אשראי של כלל חברות כרטיסי האשראי), התשפ"ה–2025

1. תיקון סעיף 17 בחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א–1981¹, בסעיף 17, אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:
- "(ד) תאגיד בנקאי יפיץ ללקוחותיו את כרטיסי האשראי של מנפיקים הקשורים עמו בהסכם הפצה, בלא הפליה בין המנפיקים השונים.
- (ה) תאגיד בנקאי יגבה מכלל המנפיקים הקשורים עמו בהסכם הפצה עמלה בשיעור אחיד שלא תעלה על 40% מההכנסות של המנפיק מכרטיסי האשראי המופצים על ידי התאגיד הבנקאי; תאגיד בנקאי לא יקבל ממנפיק כל תמורה מלבד עמלה שנגבתה לפי סעיף זה.
- (ו) תאגיד בנקאי לא יצמצם את הפצת כרטיסי האשראי של מנפיק עקב גידול בכמות כרטיסי האשראי שאותו גוף מנפיק שלא באמצעות תאגיד בנקאי, ולא יגדיל את הפצתם עקב בחירת המנפיק לצמצם את כמות כרטיסי האשראי שהוא מנפיק שלא באמצעות תאגיד בנקאי.
- (ז) תאגיד בנקאי יימנע מכל פעולת שיווק או שכנוע של לקוח להתקשר עמו בחוזה כרטיס אשראי של מנפיק מסוים.
- (ח) תאגיד בנקאי לא ייזום פנייה ללקוח הקשור עמו בחוזה כרטיס אשראי של מנפיק מסוים, כדי שיתקשר עמו בחוזה כרטיס אשראי של מנפיק אחר במקום החוזה הקיים או כדי לשכנעו לבטל חוזה כרטיס אשראי של מנפיק.

¹ ס"ח התשמ"א, עמ' 258.

(ט) תאגיד בנקאי לא יפיץ כרטיסי אשראי של מנפיק, ששיעור הפצת כרטיסי האשראי שלו ברבעון הקודם עלה על 40% מהמספר הכולל של כרטיסי האשראי שהופצו על ידי התאגיד הבנקאי באותו רבעון; שר האוצר, בהסכמת הנגיד ובאישור ועדת הכלכלה של הכנסת, רשאי לשנות, בצו, לגבי כלל התאגידים הבנקאיים או לגבי סוג מסוים מהם, את השיעור הקבוע בסעיף קטן זה, אם מצא כי הדבר מוצדק לשם קידום התחרות בשוק האשראי.

(י) (1) לשם מעקב אחר יישומן של הוראות סעיף זה תוקם ועדת מעקב שתכלול:

(א) נציג שימנה שר האוצר מבין עובדי משרדו;

(ב) נציג שימנה הממונה על התחרות מבין עובדי רשות התחרות; בפסקת משנה זו, "הממונה על התחרות", "רשות התחרות" – כהגדרתם בחוק התחרות הכלכלית, התשמ"ח-1988²;

(ג) נציג שימנה המפקח מבין עובדי בנק ישראל.

(2) תאגיד בנקאי שהוא בנק בעל היקף פעילות רחב כהגדרתו בסעיף 11ב(א) לחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981³, יעביר לוועדת המעקב, אחת לשישה חודשים, דיווח חתום על ידי המנהל הכללי של התאגיד ויושב הראש התאגיד; הדיווח יכלול, בין היתר, נתונים לגבי שיעור כרטיסי האשראי של כל מנפיק המופצים על ידו מסך כרטיסי האשראי המופצים על ידו.

(3) ועדת המעקב שהוקמה לפי סעיף קטן זה תדווח לוועדת הכלכלה של הכנסת אחת לשנה על יישומן של הוראות סעיף זה.

תחילה 2. תחילתו של חוק זה שישה חודשים מיום פרסומו.

דברי הסבר

שוק האשראי הצרכני בישראל נשלט בידי חמשת קבוצות בנקאיות גדולות, המספקים כ-71.5% מסך האשראי הצרכני. חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017, קבע כי בנק בעל היקף פעילות רחב, בנק ששווי נכסיו עולה על 10% משווי הנכסים של כלל הבנקים בישראל, לא יעסוק בתפעול הנפקה של כרטיסי חיוב ובסליקה של עסקאות בכרטיסי חיוב

² ס"ח התשמ"ח, עמ' 128.
³ ס"ח התשמ"א, עמ' 232.

ולא ישלוט או יחזיק אמצעי שליטה בתאגיד העוסק בעיסוקים אלו.

לאחר חקיקת החוק האמור, בנק הפועלים, בנק לאומי ובנק דיסקונט חויבו להיפרד משליטתם בחברות כרטיסי האשראי (ישראכרט, לאומי קארד (מקס) וכאל). הפרדת חברות כרטיסי האשראי מהבנקים הגדולים נועדה לאפשר לחברות כרטיסי האשראי להוות "איום תחרותי" על המערכת הבנקאית בתחום האשראי הקמעונאי.

על אף הפרדת הבעלות בין הבנקים הגדולים לחברות כרטיסי האשראי, האחרונות נותרו עם תלות עסקית מהותית בבנקים הגדולים, זאת מאחר שהבנקים שולטים בערוץ ההפצה המרכזי של כרטיסי אשראי ובידם להחליט כיום עם אילו חברות כרטיסי האשראי תתקשר בהסכמי הפצה. הפצת כרטיסי אשראי מניבה הכנסה משמעותית ולכן, במקום שתיווצר תחרות בין חברות כרטיסי האשראי על הלקוחות, הן מתחרות על קבלת האפשרות להנפיק את כרטיסי האשראי המופצים על ידי הבנקים ללקוחותיהם. היקף כרטיסי האשראי המופצים כיום על ידי המערכת הבנקאית עומד על שיעור של כ-62% (כרטיסי אשראי בנקאיים) לעומת שיעור של כ-37% בלבד המופצים על ידי חברות כרטיסי האשראי (כרטיסי אשראי חוץ-בנקאיים). קיים חשש כבד שהעובדה שהבנקים הם המפיצים העיקריים של כרטיסי האשראי, מאפשרת להם לנצל את כוחם אל מול חברות כרטיסי האשראי, ויוצרת תלות של חברות אלו בבנקים. תלות זו, מקשה על חברות כרטיסי האשראי להתחרות בבנקים בתחום האשראי הצרכני.

מטרת הצעת החוק היא לנתק את התלות של חברות כרטיסי האשראי בשליטה של הבנקים בהפצת כרטיסי האשראי. שליטה זו נובעת מעצם היכולת של הבנק לקבוע איזו חברת כרטיסי תופץ על ידו ללקוחותיו. הצעת החוק מחייבת את הבנקים להתקשר עם כל חברות כרטיסי האשראי בהסכמי הפצה בתנאים אחידים, כאשר הלקוח הוא שיחליט בכרטיס של איזו מן החברות הוא בוחר. מצב זה יעתיק את מוקד התחרות – לתחרות על הלקוחות, וזאת מבלי לקפח את הבנקים אשר יוסיפו לקבל תמורה בגין חלקם כמפיצי הכרטיס.

לפיכך, מוצע לתקן את סעיף 17 לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981, שעניינו הפצת כרטיסי אשראי של מנפיקים הקשורים עם תאגיד בנקאי בהסכם הפצה, ולהוסיף בו את הוראות סעיפים קטנים (ד) עד (ו), כפי שיפורט להלן.

לפי סעיף (ד) המוצע, תאגיד בנקאי חייב להתקשר בהסכמי הפצה עם כל החברות כרטיסי אשראי ולהציע ללקוח המעוניין בכרטיס אשראי אותו מפיץ הבנק לבחור בין כלל החברות, ללא הפליה ביניהן. מטרת הסעיף היא להפקיע מידי הבנק את היכולת להחליט איזו חברה תנפיק את כרטיס האשראי ובכך לנתק את התלות של חברת כרטיסי האשראי בשליטת הבנקים בערוצי ההפצה.

בסעיף קטן (ה) המוצע, מוצע לקבוע כי תאגיד בנקאי יגבה מכל מנפיק הקשור עמו בהסכם הפצה עמלה בשיעור אחיד ולא יקבל כל טובת הנאה נוספת, ישירה או עקיפה, ממנפיק. מטרת הסעיף הינה למנוע הפליה מצד הבנק בתנאי הסחר של החברות המתפעלות כרטיסי אשראי ובכך להקטין את התלות של חברת כרטיסי האשראי בבנק השולט בערוץ ההפצה. העמלה האמורה לא תעלה על 40% מכלל הכנסותיו מהסכם ההפצה עם המנפיק האמור.

סעיף קטן (ז) המוצע אוסר על תאגיד בנקאי להימנע משיווק או שידול של לקוח לקבל כרטיס אשראי

של מנפיק מסוים. מטרת הסעיף היא לנטרל את ההשפעה על הבנק על בחירת המנפיק של כרטיס האשראי.

סעיף קטן (ח) המוצע קובע כי תאגיד בנקאי לא יהיה רשאי לפנות ללקוח במטרה לשכנעו לעבור בין מנפיקים במועד ולא יזום פנייה ללקוח על מנת שיפסיק חוזה כרטיס אשראי של חברה מסוימת, אלא במקרה בו הלקוח דורש זאת.

לפי סעיף קטן (ט) המוצע, תאגיד בנקאי לא רשאי להפיץ כרטיסים חדשים של מנפיק מסוים, אם שיעור כרטיסי האשראי של מנפיק זה שהופצו על ידו ברבעון הקודם עולה על 40% מכלל ההפצה של כרטיסים. מטרת ההוראה המוצעת היא לצמצם את התלות של החברות בתאגידי הבנקאים השולטים במערכי ההפצה של כרטיסי האשראי.

סעיף קטן (י) המוצע קובע כי תוקם ועדת מעקב שתכלול נציגים של הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל, משרד האוצר ורשות התחרות. וכמו כן, הוועדה תחויב בהגשת דוחות תקופתיים לכנסת.

הצעת חוק זהה הונחה על שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חבר הכנסת ארז מלול (פ/5621/25).

הצעת החוק זהה לפ/5621/25 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
כ"ד באדר התשפ"ה (24.03.2025)